
Casos de malaltia per Virus Chikungunya , Dengue i Zika a Catalunya

Informe 2017

**Sub-direcció General de Vigilància i Resposta a
Emergències de Salut Pública**

Barcelona 30.05.2018

Alguns drets reservats

© 2018, Generalitat de Catalunya. Departament de Salut.

Els continguts d'aquesta obra estan subjectes a una llicència de Reconeixement-NoComercial-SenseObresDerivades 4.0 Internacional.

La llicència es pot consultar a: <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/deed.ca>

Edita:

Subdirecció General de Vigilància i Resposta a Emergències de Salut Pública. ASPCAT.

1º edició:

Barcelona, Juny de 2017

Assessorament lingüístic:

Secció de Planificació Lingüística del Departament de Salut

URL:

http://canalsalut.gencat.cat/web/.content/home_canal_salut/ciutadania/la_salut_de_la_a_a_la_z/m/mo_squit_tigre/documents/informe2017.pdf

Les malalties per virus Chikungunya, Dengue i Zika estan causades per un *Alphavirus* en el primer cas i un *Flavivirus* en els altres dos, transmesos per la picada de mosquits del gènere *Aedes* (*Aedes aegypti* i *Aedes albopictus*). Es caracteritzen per quadres clínics que presenten certes similituds i alguns trets més específics.

En el cas de Chikungunya i Zika, tot i que ja s'havien identificat amb anterioritat, no va ser fins l'any 2014-2015 que va observar-se'n un increment notable amb brots epidèmics com estesos per més de 40 països del Carib, Amèrica del Central i del Sud on han ocasionat gran nombre de casos.

L'àmplia distribució dels vectors per zones tropicals i temperades proporciona l'oportunitat per a que les malalties es puguin propagar a noves àrees.

Els arbovirus són un grup de virus que tenen en comú la implicació de vectors artròpodes en la seva transmissió. A Catalunya hi ha actualment els dos factors necessaris per a l'emergència d'algunes arbovirosi: la presència de mosquits vectors i la possible introducció dels virus, pel trànsit de viatgers entre Catalunya i zones endèmiques. El Protocol té com a objectiu oferir una guia per a la vigilància de les arbovirosi amb major risc de ser transmeses a Catalunya pel vector mosquit i establir un conjunt d'activitats de vigilància d'aquestes malalties (Chikungunya, Dengue, Zika i Febre del Virus del Nil Occidental) i de control dels vectors, segons els nivells de risc.

A Catalunya, on vectors competents per a la transmissió d'aquestes arbovirosi es troben presents a diverses zones del territori, es duen a terme tant actuacions de vigilància i control dels casos de malaltia com del vector ([Estratègia de control del Mosquit Tigre](#)). El període de vigilància de casos de Chikungunya, Dengue i Zika establert al [Protocol per a la vigilància i el control de les arbovirosi transmeses per mosquits a Catalunya](#) va d'acord amb el període d'activitat vectorial.

Des de l'1 de gener al 31 de desembre del 2017 es van notificar un total de 218 (62% del les quals són dones) sospites d'arbovirosi i de les quals es confirmaren 95 (43,6%) casos i 39 (18%) restaren com a probables. Dels casos confirmats 24(26,4%) corresponen a virus Zika, 9 (10%) a virus Chikungunya i 62 (68,6%) a Dengue . Els casos probables corresponen majoritàriament a virus Zika (92,3%). En un 5% dels casos s'observà coinfecció entre Zika i Dengue.

En la Figura 1 s'observa l'evolució dels casos diagnosticats des de l'any 2014 en el qual es va implementar la prova pilot del [Protocol per a la vigilància i el control de les arbovirosi transmeses per mosquits a Catalunya.](#)

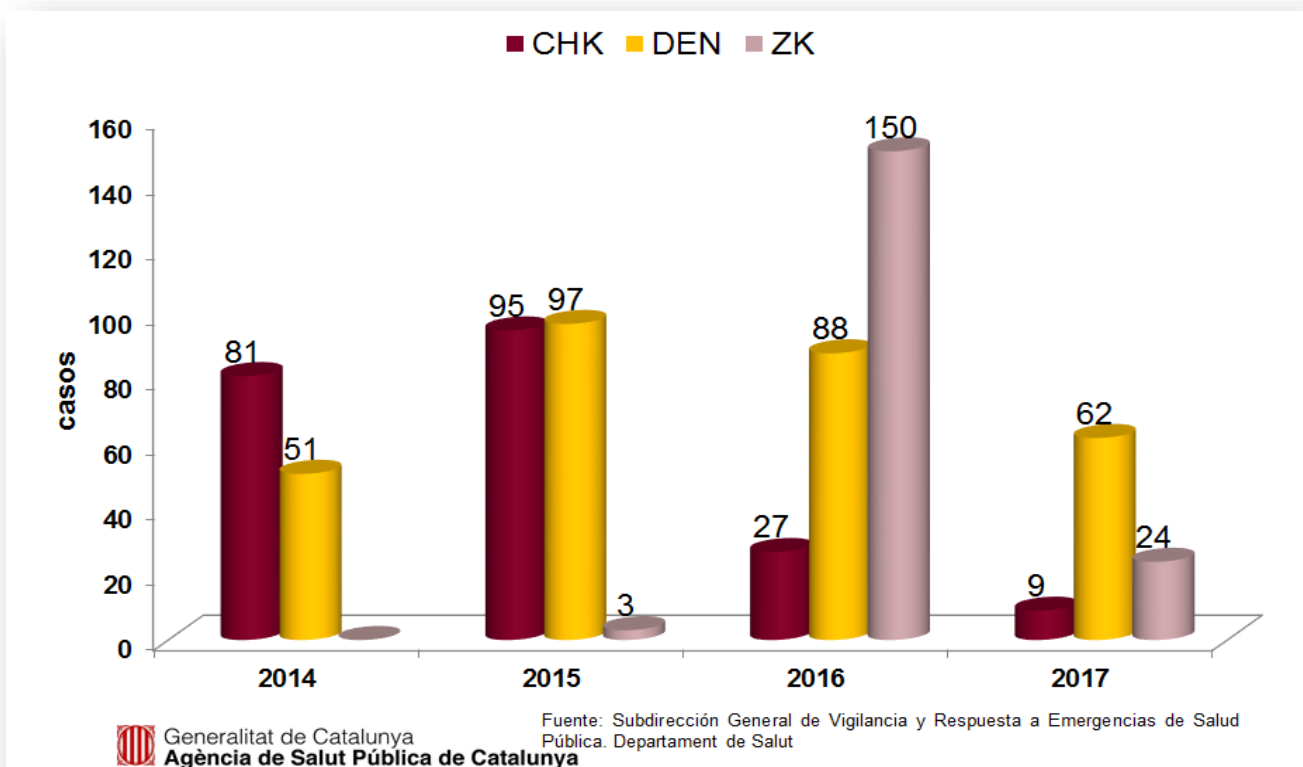

Figura 1. Distribució del casos d'arbovirosi diagnosticats a Catalunya durant 2014-2017.

La irrupció del virus Zika a finals del 2015 a Brasil va produir un increment de nombre de casos diagnosticats de virus Zika durant l'any 2016 i amb una procedència majoritària de República

Dominicana, Colòmbia i Hondures . Durant l'any 2017 la incidència de casos confirmats importats de virus Zika va presentar una marcada davallada respecte de l'any anterior (24 vs 150). Davallada també observada en anterioritat amb els casos de Chikungunya que varen passar de 95 el 2014 a 27 el 2016 i 9 l'any 2017. La distribució del casos de Dengue importats a Catalunya es mantenen més estables tant en nombre, tot i que el 2017 s'observà una disminució, com la seva procedència habitual del continent asiàtic (especialment de les zones turístiques del Sud Est Asiàtic: Tailàndia, Vietnam, indonèsia) i de la Índia. (Tabla 1.)

Taula 1. Distribució del països de procedència dels casos confirmats de Chikungunya-Dengue-Zika. Catalunya 2017

	Dengue	CHK	Zika
País visitat	Índia; Sri Lanka, Maldives 21%	Bangladesh 22%	Bolívia 4,2%
	Indonèsia, Borneo, Laos, Vietnam, Tailàndia, Xina, Filipines, Cambodja 33%	Brasil 33%	Cuba 58%
	Perú, Cuba, Mèxic, Colòmbia, Equador 30%	Equador 11%	Equador 4%
	Costa d'Ivori 3%	Hondures 11%	Indonèsia 4,2%
		Rep. Dominicana 11%	
Regió de procedència	Àfrica Equatorial 3,2%	Amèrica Central 11%	Amèrica Sud 33,3%
	Amèrica Central 4,8 %	Amèrica Sud 44%	Carib 58,3%
	Amèrica Sud 16%	Carib 22%	Sud Est Asiàtic 4,2%
	Carib 10%	Àsia 22%	
	Sud Est Asiàtic 39,5%		
	Àsia 14,5%		

Inspeccions entomològiques i anàlisis de virus en mosquits. 2017

Les actuacions derivades de la implementació del protocol durant els períodes d'activitat vectorial del 2017 van resultar en 75 enquestes entomològiques de les sospites de cas amb virèmia o que haguessin estat en període de virèmies a Catalunya.

En les inspeccions a domicilis i zones de risc es van efectuar captures per valorar la presència de virus del Dengue, Chikungunya i Zika en el vector mosquit en 16 casos. Del total de mostres analitzades, van resultar totes negatives. A la taula 2 es mostra l'evolució de les actuacions des de l'any 2014.

Taula 2. Distribució de les actuacions entomològiques . Catalunya 2014-2017.

		2014	2015	2016	2017
Núm. Inspeccions entomològiques		35	75	124	75
Núm. Determinacions analítiques realitzades	Chikungunya	6	7	6	0
	Dengue	----	65	21	7
	Zika	----	----	18	9

1 resultat analític positiu de virus dengue en mosquit l'any 2015

Font: Sub-direcció General de Protecció de la Salut. Agència de Salut Pública de Catalunya. Departament de Salut. S Control de Plagues Agència de Salut Pública de Barcelona
Servei de Control de Mosquits del Baix Llobregat . Centre de Recerca en Sanitat Animal (CRESA-IRTA)

Resum dels casos de malaltia per Virus Chikungunya

Total casos confirmats :131

(95 casos l'any 2015 i 27 casos l'any 2016 i 9 l'any 2017)

Des de l'1 de gener 2015 al 31 de desembre del 2017 es van confirmar 131 casos de Chikungunya (14,5% del total de sospites), en 8 casos es va observar coinfecció amb virus del Dengue.

Tots els casos van ser **importats**, tenint l'antecedent d'haver estat al Carib, Amèrica Central o a la Índia i Sud Est asiàtic o a zones on la transmissió dels virus és activa (veure figura 2) i d'haver estat picats per mosquits durant la seva estada.

Els afectats eren 80 homes i 48 dones d'edats compreses entre els 1 - 77 anys.

Pro mig d'edat de 36,4 anys (DS 23,9), mediana 32 anys

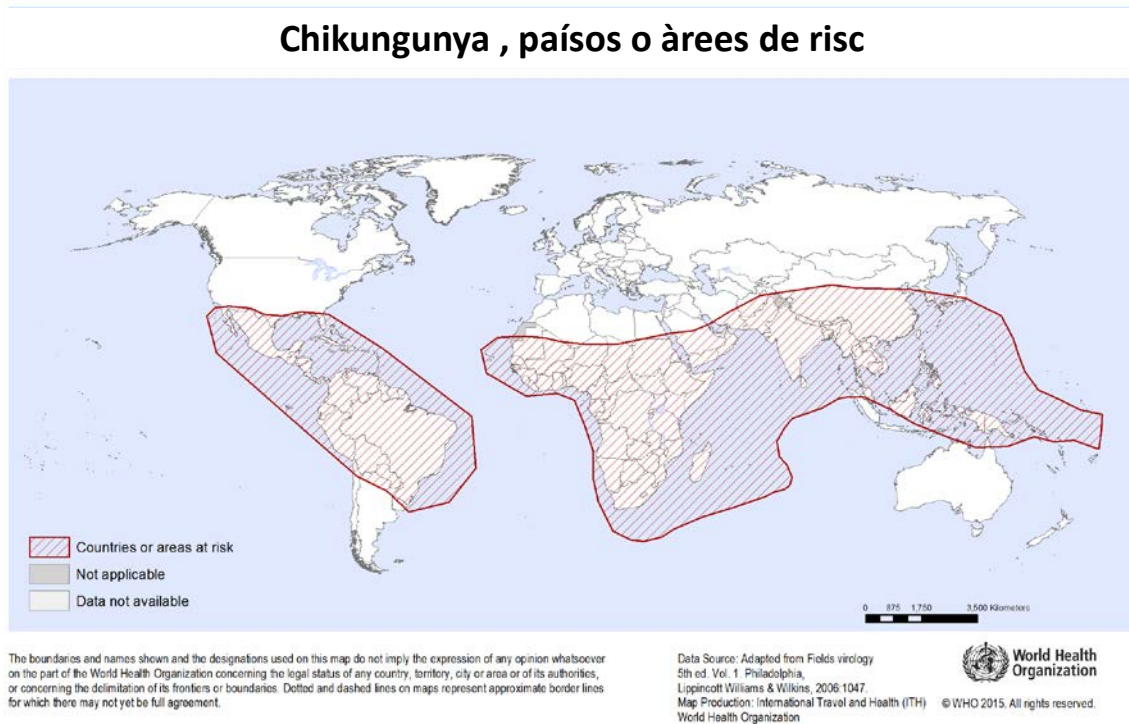
Descripció del virus:

El virus Chikungunya (CHK) té un origen africà; provoca febre i dolors articulars intensos (especialment als canells i turmells), que poden arribar a ser molt molestos. La simptomatologia pot durar varies setmanes, tot i que l'artritis pot durar més temps. Rarament produeix la mort del pacient i les defuncions, quan es donen, afecten majoritàriament gent gran amb malalties de base.

- Es transmet per la picada de mosquits del gènere Aedes. La transmissió directa entre persones no està demostrada.
- L'ASPCAT informa del risc de contagi de la infecció per virus de Chikungunya a persones que viatgin a zones epidèmiques del virus
- Les principals mesures de prevenció per a les picades de mosquits en general i del tipus Aedes en particular són: eliminar els llocs on aquests insectes es reproduïxen: dipòsits d'aigua (naturals i artificials), aplicar repel·lents en la pell i utilitzar peces de roba de colors clars, que cobreixin la major part de la superfície del cos.
- L'ASPCAT manté els controls d'alerta i vigilància de la possible importació de més casos.

Situació a Internacional: El detall del nombre de casos de cada país es pot consultar a [PAHO Chikungunya in the Americas](#)

Figura2. Zones de transmissió endèmica de virus Chikungunya. 2015/2017

Llistat de països disponible a:

3

[Distribució dels països o àrees de risc per a la transmissió de Chikungunya](#)

Resum dels casos de malaltia per Virus Dengue

Total casos confirmats 247

(97 casos l'any 2015 i 88 casos l'any 2016, 62 l'any 2017)

Des de l'1 de gener 2015 al 31 de desembre del 2017 es van confirmar 247 casos de Dengue (27,5% del total de sospites) , en 8 casos es va observar coinfecció amb virus CHK i en 6 casos amb virus Zika.

Tots els casos van ser **importats**, amb antecedent d'haver estat a l'Amèrica Central i del Sud, Índia i Sud Est asiàtic (Tailàndia, Indonèsia) i Àfrica ,zones on la transmissió del virus és activa (veure figura 3) i d'haver estat picats per mosquits durant la seva estada.

Els afectats eren 119 homes i 128 dones d'edats compreses entre els 10 – 82 anys.

Pro mig d'edat de 38 anys (DS 11,3), mediana 38 anys

La malaltia per virus del Dengue té tres formes clíniques de presentació: febre del dengue, dengue greu i síndrome de xoc per dengue. La febre del dengue és de començament abrupte, cefalea intensa en forma de dolor retro orbital, miàlgies, artràlgies, nàusees i vòmits, anorèxia i exantema maculo papular. Durant la fase febril poden aparèixer fenòmens hemorràgics lleus. En el dengue greu es presenta amb febre elevada, trombocitopènia, manifestacions hemorràgiques, hepatomegàlia, trastorns circulatoris. Es transmet per la picada de mosquits del gènere Aedes. La transmissió directa entre persones no està demostrada.

- L'ASPCAT informa del risc de contagi de la infecció per virus de Dengue a persones que viatgin a zones epidèmiques del virus. Les zones de risc inclou diversos països de Sud Amèrica i Central, sud-est asiàtic i de l'Àfrica equatorial. Figura 3.
- Les principals mesures de prevenció per a les picades de mosquits en general i del tipus Aedes en particular són: eliminar els llocs on aquests insectes es reproduïxen: dipòsits d'aigua (naturals i artificials), aplicar repel·lents en la pell i utilitzar peces de roba de colors clars, que cobreixin la major part de la superfície del cos.
- L'ASPCAT manté els controls d'alerta i vigilància de la possible importació de més casos
- A Europa no s'han detectat casos autòctons durant l'actual període d'activitat vectorial

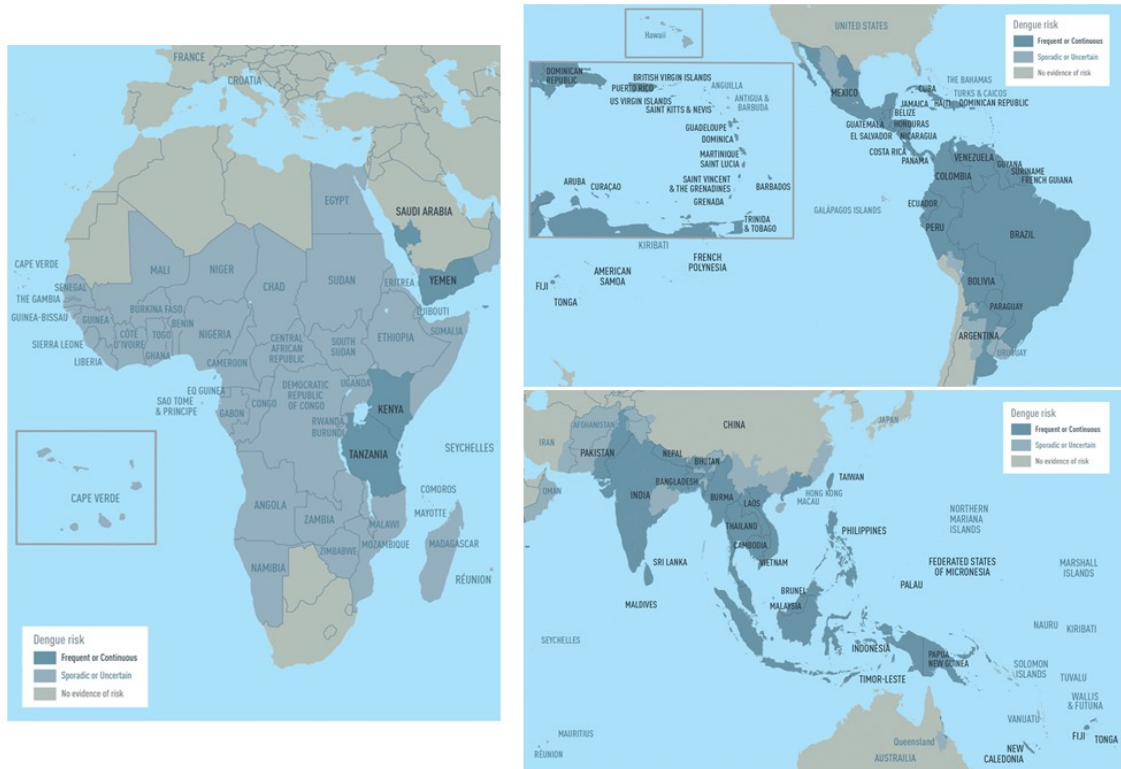

Figura 3. Distribució de països o àrees de risc per a transmissió de Dengue.

Adaptat de : Chapter 3, Yellow Book, 2018 <https://wwwnc.cdc.gov/travel/yellowbook/2018/list/maps>

Resum dels casos de malaltia per Virus Zika

Total casos confirmats 2015-2016 :153

(3 casos l'any 2015 i 150 casos l'any 2016 i 24 l'any 2017)

Des de l'1 de gener 2015 al 31 de desembre del 2017 es van confirmar 177 casos (19,7% del total de sospites), en 6 casos es va observar coinfecció amb Dengue. Tots els casos van ser **importats**, amb antecedent d'haver estat, majoritàriament a l'Amèrica Central i al Carib (Taula 1), a zones on la transmissió del virus és activa (veure figura 4) i d'haver estat picats per mosquits durant la seva estada.

Els afectats eren 59 homes i 118 dones d'edats compreses entre els 10 - 82 anys.

Dels casos confirmats 36 eren gestants, 2 IVE i la resta ja van donar a llum (33 amb exploració del nadó normal a les primeres hores, i 1 nadó amb microcefàlia. Es farà seguiment dels nens segons protocol)

Pro mig d'edat de 34,5 anys (DS 9,7), mediana 32 anys rang 16-54 anys

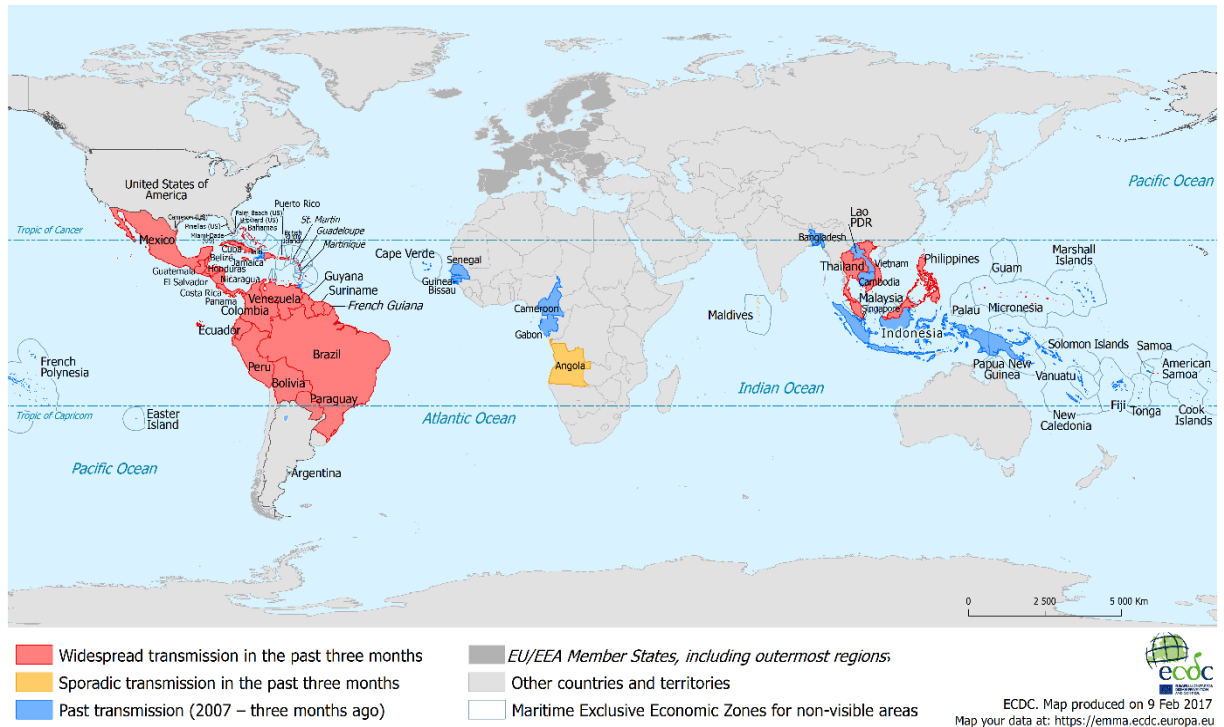
El virus Zika (ZKV) provoca un quadre lleu amb febre moderada, exantema que s'estén des de la cara a la resta del cos, artritis o artràlgia passatgera (principalment articulacions petites de mans i peus), conjuntivitis i símptomes inespecífics com ara miàlgia, cansament i mal de cap. Es transmet principalment per la picada de mosquits del gènere Aedes.

Els casos acostumen a resoldre's sense complicacions greus . Les infeccions asimptomàtiques són freqüents i s'estima que només 1 de cada 4 infectats desenvolupa clínica. Fins a 2007 només s'havien descrit casos esporàdics en alguns països d'Àfrica i Àsia. No obstant, en l'última dècada s'ha expandit a nous territoris donant lloc a brots epidèmics en diverses illes del Pacífic. Durant el 2015 s'ha detectat transmissió autòctona del virus en diversos països d'Amèrica Llatina que s'associa a un increment en el nombre d'alteracions neurològiques en nadons.

L'ASPCat informa del risc de contagi de la infecció per virus Zika a persones que viatgin a zones epidèmiques del virus. Zones de risc inclouen diversos països del Carib i de Sud Amèrica i Amèrica Central, així com algunes zones de Polinèsia i de l'Àfrica equatorial. És d'especial importància informar a les dones embarassades que tinguin previst viatjar a zones endèmiques del risc existent i és recomanable que, en la mesura que sigui possible, posposin el viatge fins al final de l'embaràs. Si han viatjat, haurien d'esmentar el seu viatge en les revisions prenatales per ser avaluades adequadament.

Les principals mesures de prevenció per a les picades de mosquits en general i del tipus Aedes en particular són: eliminar els llocs on aquests insectes es reproduïxen: dipòsits d'aigua (naturals i artificials), aplicar repel·lents en la pell i utilitzar peces de roba de colors clars, que cobreixin la major part de la superfície del cos.

L'ASPCAT manté els controls d'alerta i vigilància de la possible importació de més casos.

Distribució geogràfica –temporal de virus Zika

Figura 4. Distribució de països o àrees de risc per a transmissió de virus Zika i distribució geogràfica temporal de virus Zika 1947-2016. (Font : WHO International Health Travel. <http://www.who.int/ith/en/>) Actualitzat 29/05/2017 http://ecdc.europa.eu/en/healthtopics/zika_virus_infection/zika-outbreak/pages/zika-countries-with-transmission.aspx

Enllaços d'interès:

- [Estratègia de control del Mosquit Tigre](#)
- [Protocol per a la vigilància i el control de les arbovirosis transmeses per mosquits a Catalunya](#)
- [Dengue](#)
- [Distribució dels països o àrees de risc per a la transmissió de Dengue](#)
 - [Distribució mosquits Aedes a Europa](#)
 - [Distribució dels països o àrees de risc per a la transmissió de virus Zika](#)
 - [Informes sobre la situació de virus ZIKA. OMS](#)
 - [Chikungunya](#)
 - [Distribució dels països o àrees de risc per a la transmissió de Chikungunya](#)
 - [Recomanacions a viatgers](#)